

E. BLANCQUAERT

In memoriam
Prof. em. Dr. E. Blancquaert
(1894-1964)

Velen wisten dat prof. Dr. E. Blancquaert in 1957 gedwongen was geweest zijn ambt om gezondheidsredenen vroegtijdig neer te leggen. Ze verheugden er zich nochtans over dat hij, na een lange tijd van herstel, weer rustig verder kon werken en de wetenschappelijke bedrijvigheid op het gebied van de Neerlandistiek en van de dialectologie bleef volgen. Hij maakte zich de laatste jaren erg veel zorgen over de Reeks Nederlandse Dialektaltassen, waarvan hij vreesde de voltooiing niet meer te zullen beleven. Helaas, zijn vrees is werkelijkheid geworden. Na enkele dagen van ziekte is prof. em. Dr. E. Blancquaert op 29 september 1964 van ons heen gegaan. De Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie heeft door zijn overlijden een van haar oudste leden verloren, die baanbrekend werk heeft verricht op het gebied van de dialectologie in het Nederlandse taalgebied.

Edgård Blancquaert werd geboren op 20 juni 1894 te Opdorp in Klein-Brabant. Hij was de tweede zoon van een gezin van elf kinderen. Vader en moeder verzorgden het onderwijs in het dorp. Toen hij elf jaar oud was, verliet de jonge Blancquaert de gemeenteschool. Hij volgde de lessen aan het Atheneum te Mechelen, dat hij als primus verliet in 1912. Hetzelfde jaar werd hij student in de Germaanse

Filologie te Gent. Hij liep er kollege o. m. bij J. Vercoullie en W. de Vreese. De grootste invloed had op hem zeker H. Logeman, van wie hij de belangstelling voor de fonetiek en voor de gesproken taal erfde. Door de inval van de Duitsers in ons land moest de jonge germanist zijn studies onderbreken. Hij werd oorlogsvrijwilliger en in 1915 stond hij aan het front. De jonge onderluitenant vertrok in 1916 naar Belgisch-Kongo, waar hij twee jaar niet alleen als militair optrad, maar ook heel wat leerde in verband met de taal der autochtone bevolking. Later zou hij meer dan eens zijn daar verworven kennis gebruiken bij het bespreken van een of ander linguïstisch probleem. De jonge luitenant leed aan malaria en was daardoor gedwongen in april 1918 Kongo te verlaten. Van het ziekteverlof dat hem werd verleend, maakte hij gebruik om in Londen bij D. Jones en H. Palmer verder fonetiek te studeren. Hij brak nochtans zijn ziekteverlof af en stond in juni 1918 weer aan het front.

Na de oorlog zette E. Blancquaert zijn studies voort aan de Vrije Universiteit te Brussel, waar hij in 1919 tot doctor promoveerde met een verhandeling over het dialect van Opdorp. Korte tijd later was E. Blancquaert leraar aan het atheneum te Gent. Maar spoedig bracht zijn drang naar wetenschappelijk onderzoek hem naar Parijs, waar hij tijdens het academiejaar 1921-22 vooral dialectologie en fonetiek studeerde. De lessen van J. Gilliéron bevestigden bij de jonge germanist het grootse plan voor het hele Nederlandse taalgebied dialectatlassen te maken, die naar het voorbeeld van de *Atlas Linguistique de la France* zou steunen op fonetisch zo nauwkeurig mogelijk ter plaatse gemaakte opnemingen. Drie jaar later reeds verscheen de *Dialect-Atlas van Klein-Brabant*, met opnemingen in 59 plaatsen. De jonge geleerde had gezien dat het net van de opnemingen veel dichter moest zijn dan in het Franse

voorbeeld. Het principe dat fonetische nauwkeurigheid verbindt met een geografisch dicht net van opnemingen, heeft hij in zijn eerste atlas toegepast. Het zal blijven gelden in de Reeks Nederlandse Dialektatlassen en daardoor deze reeks haar eigen karakter verlenen.

In september 1925 werd E. Blancquaert benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Gent. Hij begon zijn academische loopbaan met het doceren van twee nieuwe kursussen : de klankleer en de ortofonie van het Nederlands, en de Vlaamse dialectstudie en de methoden der moderne dialectstudie. Toen de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie in 1926 werd gesticht, werd E. Blancquaert dadelijk tot lid benoemd. Van zijn hand verschenen in de eerste Handelingen twee fundamentele artikels : *Methode van de Vlaamsche Dialectologie*, en *Historisch Overzicht van de Vlaamsche Dialectologie*. Van bij de stichting tot in 1939 nam E. Blancquaert het secretariaat van onze Commissie op voorbeeldige wijze waar.

Toen aan prof. J. Vercoullie het emeritaat werd verleend, werd E. Blancquaert ook belast met de kursussen Filologische Oefeningen over het Nederlands en Historische Spraakkunst van het Nederlands. Tot in 1957 heeft prof. Blancquaert in deze verschillende kursussen een groot aantal germanisten gevormd. Bij velen heeft hij belangstelling gewekt voor de dialectologie. De uitgebreide reeks licentieverhandelingen die onder zijn leiding zijn ontstaan (1), bewijzen voldoende dat prof. Blancquaert niet alleen de wetenschappelijke studie van de dialecten heeft gesticht te Gent, maar ook dat hij door zijn ervaring en raad bij zijn studenten werkelijk school heeft gemaakt.

(1) Zie o. m. *Zestig jaren onderwijs en wetenschap aan de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren der Rijksuniversiteit te Gent* (Werken uitgegeven door de Faculteit van de Wijsbegeerte en Letteren, Rijksuniversiteit te Gent, 1952), p. 149-150.

Hierbij willen we ook vermelden dat prof. E. Blancquaert beseft hoe noodzakelijk het was contact te houden met afgestudeerden. Nog voor bij ons sprake was van enige vorm van postuniversitair onderwijs, bracht hij in maandelijke colloquia zijn oud-studenten die wetenschappelijk verder werkten, bijeen om samen met hen bepaalde problemen te bespreken. Vaak werden heel wat moeilijkheden opgeruimd door de leermeester, die met zijn klare kijk op de soms ingewikkelde problemen velen wist aan te zetten tot verder onderzoek.

Wanneer men weet dat prof. E. Blancquaert ook gedurende jaren nog met enkele andere kursussen werd belast, beseft men hoe zwaar zijn leeropdracht is geweest. Toch heeft hij belangrijke bestuursopdrachten op zich genomen. Hij was in de moeilijke tijd van 1944 tot 1947 rektor van de Gentse universiteit, waarvan hij in 1952 de beheerder-inspekteur werd, ambt dat in 1953 gewijzigd werd tot de belangrijke functie van regeringskommissaris.

In 1938 vestigde prof. E. Blancquaert de aandacht van de hele wetenschappelijke wereld op Gent, waar hij, samen met Dr. W. Pée, het Derde Kongres voor Fonetische Wetenschappen organiseerde.

Het spreekt van zelf dat vaak een beroep werd gedaan op de vakkundige kennis van prof. E. Blancquaert. Zo was hij lid van verscheidene commissies die belast waren met het vertalen van officiële wetteksten, en ook lid van de in 1945 opgerichte Nederlands-Belgische Spellingkommissie, die de eenheid tussen Noord en Zuid in de spelling herstelde. Na het overlijden van prof. R. Verdeyen was hij voorzitter van de Belgische afdeling in de Woordenlijstkommissie.

Prof. E. Blancquaert was ook lid van talrijke geleerde genootschappen. Vermelden we alleen dat hij in 1927 lid werd van de Maatschappij der Nederlandes Letterkunde

te Leiden, in 1935 lid van de Koninklijke Vlaamse Akademie voor Taal- en Letterkunde, waarvan hij in de periode 1944-45 voorzitter was, en dat hij in 1955 verkozen werd tot buitenlands lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen, afd. Letteren.

Gedurende enkele maanden in 1939 was prof. E. Blancquaert ook minister van Openbaar Onderwijs.

Het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek werd op initiatief van prof. E. Blancquaert gesticht in 1947. Tien jaar lang nam hij het sekretariaat waar van dit centrum, dat universitaire docenten Nederlands in België groepeerd en dank zij het streven van prof. E. Blancquaert over de middelen kon beschikken om de *Bouwstoffen en Studiën voor de Geschiedenis en de Lexicografie van het Nederlands* te publiceren. Bij het overlijden van prof. E. Blancquaert waren in deze royaal uitgevoerde reeks al acht werken verschenen.

In het uitgebreid wetenschappelijk werk (1) van prof. E. Blancquaert kunnen wij een verdere ontwikkeling zien van de basis die hij in het begin van zijn loopbaan gelegd heeft. Het grootste deel van zijn oeuvre ligt in het gebied van de fonetiek en de dialektologie. Reeds in 1922 verscheen van zijn hand een artikel over *Een paar lengtemetingen* (2). Later wees hij in *Voor een fonetische beschrijving van het modern Nederlands* (3) op de noodzakelijkheid van samenwerking tussen laboratoria om tot een eksperimenteel-fonetische beschrijving van het Nederlands te komen. Jammer genoeg is het bij een wens gebleven, maar prof.

(1) Voor een volledige bibliografie tot 1957, zie het *Album Edgard Blancquaert, de gehuldigde aangeboden ter gelegenheid van zijn emeritaat door kollega's vakgenoten en oud-leerlingen*, 1958, waaraan wij ook de biografische gegevens ontleend hebben.

(2) *Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde*, XLII (1922), p. 1-19.

(3) *De Nieuwe Taalgids*, XXV (1931), p. 197-207.

E. Blancquaert liet zich niet ontmoedigen en in 1934 verscheen van zijn hand de *Praktische uitspraakleer van de Nederlandse taal*. De invloed van dit werk is in Vlaanderen buitengewoon groot. Nog steeds geldt deze uitspraakleer als de betrouwbare vraagbaak. Dat bewijzen de verschillende uitgaven (de zevende in 1964). Velen hebben bij twijfel in verband met een of andere uitspraak het antwoord gevonden in deze uitspraakleer, die terecht in ons land als de gezaghebbende gids voor de korrekte uitspraak van het Nederlands wordt beschouwd. Bewust heeft prof. E. Blancquaert het beschaafde taalgebruik in het Noorden als voorbeeld genomen, waarbij hij nochtans met veel zin voor nuancering ook waarschuwt voor al te slaafse navolging van wat in het Noorden vaak als niet-beschaafd kan worden beschouwd. Zeer belangrijk voor het praktische nut van zijn uitspraakleer was ook dat prof. Blancquaert steeds kon steunen op zijn rijke en uitgebreide kennis van de dialecten, zodat hij vaak de direkte weg tot de korrekte uitspraak kon tonen. Met zijn uitspraakleer heeft prof. E. Blancquaert, rechtstreeks of onrechtstreeks, een zeer groot deel van de Nederlandssprekenden in ons land beïnvloed en geholpen bij het verwerven van een beschaafde uitspraak.

Een nauwkeurige formulering werd door prof. Blancquaert steeds zeer noodzakelijk geacht. Dat bracht er hem toe, steunend op nauwkeurige waarneming, te bewijzen dat de term explosief voor het Nederlands geschikter is dan de term oclusief, omdat de oclusie in het Nederlands niet en de explosie wél als distinktief optreedt (1).

De dialectoloog Blancquaert heeft een buitengewone werkkraft ontwikkeld. Menigeen die hem op het vijfde Vlaamse Filologencongres te Brugge in 1922 hoorde spre-

(1) *Oclusief. explosief, etc.* in *Album Dr. L. Kaiser*, 1951, p. 17-25.

ken over een eventuele Nederlandse dialektatlas (1) zal niet vermoed hebben dat reeds in 1925 met de *Dialectatlas van Klein-Brabant* de eerste vaste stap zou gezet worden voor de breed opgezette onderneming van de *Reeks Nederlandse Dialektatlassen*. In 59 plaatsen in Klein-Brabant werd zeer sekuur fonetisch genoteerd wat voor 139 Nederlandse type-zinnetjes in het dialekt gezegd werd. Daarbij werden ook een dertigtal losse woorden en enkele vervoegingsvormen van een paar werkwoorden afgevraagd. Doordat steeds dezelfde vragenlijst werd gebruikt, konden ook 150 kaarten met dit materiaal worden getekend. Vooral fonetische gegevens werden op kaart gebracht, maar ook lexikologische, morfologische en syntaktische gegevens werden in de atlas verzameld. Bij elke opname werd ook de taaltoestand geschetst. In de volgende atlassen en in de tweede uitgave van de *Dialektatlas van Klein-Brabant* (1950) zijn ook de waternamen en de benamingen van de landmaten vermeld voor elke plaats waar werd opgenomen. Prof. Blancaert heeft, onbewust weliswaar, zich zelf geschetst toen hij in verband met een ander groots plan, schreef : „Maar zij berust ook, en misschien voor alles, op den vasten wil, op de hardnekkigheid, op een soort bezetenheid steeds met het einddoel voor oogen over alle voorziene en onvoorziene hinderpalen recht op het doel af te gaan” (2). Die taaie vastberadenheid is bij prof. Blancaert niet tot uiting gekomen in holle breedsprakerigheid, maar heeft zijn vast geloof in wat hij als zijn levenstaak beschouwde gesteund en het mogelijk gemaakt dat op

(1) *Over bestaande Dialect-Atlassen op het gebied der Germaansche en Romaansche talen en een eventueelen Nederlandschen Dialect-Atlas, in Handelingen Ve Vlaamsch Philologencongres, gehouden te Brugge, 1922, p. 163-186.*

(2) *Het Nederlandsch Woordenboek van de twintigste eeuw, in Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, 1938, p. 799.*

dit ogenblik een monumentale reeks van dialektatlassen ter beschikking staat. De tien atlassen die reeds verschenen zijn, omvatten opnemingen in heel Vlaams-België en in Frans-Vlaanderen, Zeeuws-Vlaanderen en de Zeeuwse Eilanden, het grootste deel van West- en Midden-Noord-Brabant en ook Friesland. Voor twee atlassen (Klein-Brabant en Noord-Oost-Vlaanderen met Zeeuws-Vlaanderen) maakte E. Blancquaert zonder hulp alle opnemingen. Met H. Vangassen (Zuid-Oost-Vlaanderen) en P. J. Meertens (Zeeuwse Eilanden) werkte hij samen, aan de atlassen van West- en Frans-Vlaanderen, van Belgisch-Limburg en Zuid-Nederlands-Limburg en van Friesland verleende hij zijn medewerking. Wanneer men weet hoe tijdrovend het materiële voorbereiden van dialektopnemingen soms kan zijn en dat prof. Blancquaert heel wat dialektreizen heeft gemaakt in de tijd toen de dialectoloog in de eerste plaats een fietser was, beseft men welke harde werker prof. Blancquaert is geweest en hoe hij met zijn tijd en met zijn gezondheid gewoekerd heeft. Toen de opnemingen ook buiten Vlaams-België gemaakt werden, was het nodig de vragenlijst hier en daar aan te passen. Daarop en op andere methodologische kwesties wees prof. Blancquaert in zijn lezing *Na meer dan 25 jaar Dialect-onderzoek op het Terrein* (1948) (1). Vrij vlug had prof. Blancquaert ingezien dat het hem materieel onmogelijk was in het hele Nederlandse taalgebied alle opnemingen zelf te maken. Daarom deed hij, de ideale werker in ploegverband, een beroep op verscheidene medewerkers, die door zijn steeds volhardende werkkraft werden meegesleept in de breed opgezette onderneming, waarvoor vrijwel alle opnemingen waren gemaakt toen prof. Blancquaert overleed. Alleen

(1) *Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde*. Reeks III, nr. 28. (Ook verschenen als nr. XI in de reeks *Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent*.)

administratieve moeilijkheden kunnen de voltooiing van de *Reeks Nederlandse Dialektatlassen* nog remmen. Wanneer de reeks volledig gepubliceerd is, zal de Nederlandse dialectologie over een onschatbaar apparaat beschikken dat door de durf, maar vooral door de volharding en de werkkraft van haar stichter, prof. E. Blancquaert, tot stand kon komen.

Prof. Blancquaert beschouwde het verzamelen van betrouwbaar materiaal op een zo uitgebreid mogelijk gebied als zijn hoofdtaak, omdat hij daardoor de mogelijkheid schiep bepaalde verschijnselen in hun geografische verspreiding te schetsen en eventueel ook te verklaren. Toch verscheen reeds in 1937 van zijn hand *Klein-Brabant-sche Dialect-grenslijnen* (1), waarin hij overtuigend bewees hoe het op kaart gebrachte materiaal voor het vrij kleine gebied Klein-Brabant toch reeds de mogelijkheid bood verscheidene scheidingslijnen te trekken. Terecht wees de auteur er nadrukkelijk op dat verband moest gezocht worden met taalverschijnselen in de aangrenzende gebieden.

Enkele dialectstudies schreef prof. Blancquaert in samenwerking met zijn assistent(e) en zijn studenten. Als model van een dialectstudie, waar synchronisch onderzoek op een ideale wijze wordt aangevuld met historische verklaringen, mag men beslist *De Nederlandsche dialectnamen van de spin, den ragebol en het spinneweb* (2) beschouwen. De fonetisch nauwkeurig genoteerde opnemingen van de atlassen maakten het mogelijk de verspreiding van de

(1) *Album J. Vercoullie* I, 1927, p. 53-61.

(2) Met Dr. W. Pée en hun studenten, in *Handelingen Koninklijke Commissie Toponymie en Dialectologie* VII (1933), p. 329-432. Dezelfde studie werd met enkele correcties ook als nr. 1 van de reeks *Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent* uitgegeven.

Intervocalische tennis-verschuiving in Vlaanderen (1) te beschrijven en juist te lokaliseren.

In *Genus-onderscheid en fonetische tendenzen* (2) wees prof. Blancquaert op enkele fonetische kenmerken die o.m. bij adnominale woorden de tegenstelling Noord-Zuid bij de aanduiding van het genus beïnvloeden. Vooral steunend op het toen reeds beschikbare materiaal uit de atlasen, legde hij in *Apocope van slot-n na doffe e in het Nederlandsch* (3) er de nadruk op dat het voorbarig zou zijn de genus-n af te schaffen, daar het bleek dat dialekten in het Zuiden de genus-n bewaren, terwijl ze de slot-n bij meervouden en werkwoordsvormen niet kennen. Met de juiste fonetische noteringen van de klankverbinding *sch* in de *Dialect-Atlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen* slaagde prof. Blancquaert erin een juiste interpretatie te geven van het sjibbolet *Scilt en vrient* (4).

Een schijnbaar moeilijk te identificeren uitroep werd ook met elementen uit de folklore etymologisch overtuigend verklaard in *Onder Ndl. jouw! en jouwen schuilt een Gallicische haan* (5). Hoe een dialectgeografische studie ook licht kan werpen op cultuurhistorische feiten bleek uit de studie *Keulse potten* (6). De jonge linguïst die op kaart gebrachte taalgegevens wil interpreteren, zal met veel vrucht *Taalgeografie (Methodologische Beschouwingen)* (7)

(1) *Onze Taaltuin* VI (1937), p. 5-11. Ook gepubliceerd als nr. VI van de reeks *Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent*.

(2) *Album R. Verdeyen*, 1943, p. 27-33.

(3) *Feestbundel H. J. van de Wijer*, 1944, p. 7-27.

(4) *Album Prof. Dr. Frank Baur*, 1948, p. 85-89.

(5) *Handelingen Koninklijke Commissie Toponymie en Dialectologie*, XXIII (1949), p. 201-220. Ook verschenen als nr. XII van de reeks *Uit het Seminarie voor Vlaamse Dialectologie van de Universiteit te Gent*.

(6) *Festschrift Theodor Frings*. I. Teil. *Rheinische Vierteljahrsblätter*, 17 (1952), p. 51-58.

(7) *Album L. Grootaers*, 1951, p. 71-80.

lezen, waarin prof. Blancquaert zeer objectief de mogelijkheden van de verschillende methodes bij het verzamelen van het materiaal tegenover elkaar afwoog en erop wees hoe verschillende methodes elkaar moeten aanvullen. Hij was er daarbij van overtuigd dat het zo getrouw mogelijk ter beschikking stellen van het materiaal de voorkeur verdiende boven het publiceren van een geïnterpreteerd materiaal. Deze opvatting wordt trouwens duidelijk geïllustreerd door de *Reeks Nederlandse Dialektatlassen*.

Prof. Blancquaert is in de eerste plaats foneticus en dialectgeograaf geweest. Toch was het merkwaardig hoe dikwijls hij in een discussie een beroep deed op zijn kennis van zijn eigen Opdorps dialect. Die belangstelling is steeds groot gebleven en is zelfs in de laatste periode van zijn leven zeer duidelijk tot uiting gekomen in verschillende artikels die hij alle met de hoofdtitel *Opdorpiana* liet verschijnen. Zo beschreef hij de morfologie en de semantiek van de *Vergelijkingen* (1) in het Opdorps. De uitdrukking *armen draas* (= onnozele praat) in het Opdorps verklaarde hij overtuigend als een *Invoeging van d in zinsverband* (2). Hoe rijk en archaisch een dialect kan zijn, bleek uit *Opdorps en Kiliaen* (3), waarin woorden uit het Opdorps, eventueel met een verschillende betekenis, worden geplaatst naast woorden die nog bij Kiliaen worden vermeld, maar niet meer in het modern Nederlands worden gebruikt. Prof. Blancquaert had zeer duidelijk ingezien dat een aantal taalverschijnselen niet tot uiting kunnen komen met behulp van vragenlijsten. Daarom publiceerde hij *Een moderne Dialecttekst* (4) in het Opdorps met twee lezingen, de ene

(1) *Album Dr. Jan Lindemans*, 1951, p. 161-168.

(2) *Taal en Tongval*, III (1951), p. 13-19.

(3) *De Nieuwe Taalgids*. Bijzondere aflevering XLVI (1953), p. 21-29.

(4) *Taal en Tongval*, VII (1955), p. 27-42. — Dit voorbeeld werd gevolgd door J. L. PAUWELS : *Een Aarschotse Dialecttekst*.

in een spelling met gewone lettertekens, de andere als een half vernederlandste verduidelijking met ook aantekeningen. Men leert er de auteur kennen als een plezierige verteller, die met veel zin voor het detail veel pret heeft beleefd aan het verhaal. Belangstelling voor het verenigingsleven van de boogschutters was vroeger reeds gebleken (1), maar in *Woordenschat van het Boogschieten* (2) toonde prof. Blancquaert zich een uitstekend kenner, niet alleen van de woorden uit die taalkring, maar ook van de realia zelf. Fijne observaties staan in *Opdorps en Latijn* (3), waar de schrijver onderzoekt op welke wijze Latijnse vormen in spot en ernst in het Opdorps worden ingelast. Ook *Kat en Hond* (4) kregen belangstelling voor zover ze in vergelijkingen, spreuken, samenstellingen en andere vormen van Opdorps taalgebruik voorkomen.

De grote verscheidenheid van deze artikels, die eigenlijk alleen het kenmerk Opdorps gemeen hebben, bewijzen de uitgebreide belangstelling van prof. Blancquaert voor het taalgebruik in zijn eigen dialect. Het dialectgeografisch onderzoek zag hij nauw verwant met andere studieobjecten. Zo wees hij op enkele aanrakingspunten tussen *Dialektstudie en Folklore* (5), twee vakken die elkaar noodzakelijk moeten aanvullen. Hij besprak ook het belang van de dialectkaarten voor folklorestudie en de wederzijdse aanvulling die dialectgeografie en op kaart gebrachte gegevens

(*Taal en Tongval*, XIII (1961), p. 24-29.) — G. WALSCHAP gaf een antwoord op Blancquaerts verhaal in *Opdorp* (*Taal en Tongval*, XVII (1965), 15-31).

(1) *Uit het Archief van een Oostvlaamsche Schuttersgilde*, in *Is. Teirlinck-Album*, 1931, p. 311-315.

(2) *Taal en Tongval*, XI (1959), p. 108-116.

(3) *Spiegel Historicael van de Bond van Gentse Germanisten*, I (1959), p. 65-70.

(4) *Taal en Tongval*, XIII (1961), p. 56-62.

(5) *Oostvlaamsche Zanten*, VII (1932), p. 3-7.

(6) *Dialektstudie en Folklore*, in *Oostvlaamse Zanten*, X (1935), p. 111-125.

uit de folklore kunnen geven. Als dialectgeograaf was hij toch niet blind voor de vertikale bewegingen van het taalgebruik in de verschillende sociale kringen, waarvan hij in *Taallagen en sociale lagen* (1) enkel duidelijke voorbeelden besprak.

We hebben reeds gewezen op de grote invloed die prof. Blancquaert heeft gehad bij de vorming van een algemene beschaafde uitspraak in Zuid-Nederland. Als dialectoloog gold zijn aandacht in de eerste plaats huidige taaltoestanden. Die belangstelling was nochtans niet beperkt tot de dialecten. In zijn lezing *Vlaamsch Neerlandicus op de Uitkijk* (2) betoogde hij terecht dat de Neerlandicus tot plicht heeft nauwkeruig te letten op feiten en omstandigheden die het leven van het Nederlands als algemene kultuurtaal rechtstreeks aanbelangen. In *Noord- en Zuidnederlandsche schakeringen in de Beschaafd-Nederlandsche uitspraak* (3) onderzocht de foneticus Blancquaert grotere en kleinere verschillen in de uitspraak van de Nederlandssprekenden in Noord en Zuid. Zoals in zijn Uitspraakleer wees hij daarbij op de enigszins remmende invloed die uit moet gaan van het onderwijs om te verhinderen dat bepaalde evoluties te vlug zouden gebeuren. Hij verdedigde het gezonde standpunt dat in uitspraak gestreefd dient te worden naar een eenheid, zonder daarin te vervallen tot een absolute uniformiteit.

Met veel zin voor realiteit wees hij in zijn lezing *Ter bevordering van het Algemeen Beschaafd in Vlaanderen* (4) ook maatregelen aan die van regeringszijde genomen kun-

(1) *Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen*, I (1956), p. 88-97.

(2) *Verlagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1935, p. 1045-1054.

(3) *Verlagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1936, p. 597-612.

(4) *Verlagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1938, p. 561-569.

nen worden om het gebruik en de kennis van het ABN in Zuid-Nederland praktisch te bevorderen. Prof. Blancquaert besepte ook het belang van nuanceringen. Daardoor wenste hij niet ondoordacht elke Noordnederlandse spreekgevoonte als de algemeen Nederlandse te beschouwen, wat hij enkele jaren later uitdrukkelijk formuleerde in *Nederlands in Noord en Zuid* (1). Hier waarschuwde hij ook in de jacht op Gallicismen voor een te grote voortvarendheid bij de taalzuivering, wanneer een echt Vlaams woord voor een alleen-Vlaamse zaak wordt verbannen.

Reeds in 1935 (2) had prof. Blancquaert duidelijk geformuleerd dat het een dringende wetenschappelijke vereiste was, dat het groot Woordenboek der Nederlandse Taal binnen zo kort mogelijke tijd zou worden afgewerkt. Hij wees er zelfs op dat dit nodig was, om dadelijk aan een nieuw Woordenboek van het Nederlands te kunnen beginnen. Dit woordenboek moest een monument van de Nederlandse woordenschat in al zijn rijkdom en wetenschappelijke volledigheid worden. De realisatie van een dergelijk woordenboek zag hij als het resultaat van een bewuste intellectuele toenadering en samenwerking tussen Noord en Zuid. Een paar jaren later ontwikkelde hij in een andere lezing (3) zijn opvattingen en zette hij uiteen aan welke behoeften een dergelijk woordenboek moest voldoen. Alle woorden moesten, met vermelding van al hun vormen en betekenissen, zorgvuldig gedateerd worden en steunen op betrouwbaar materiaal. Niet alleen de woorden die algemeen Nederlands

(1) *Akademiedagen VII, Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen*, 1954, p. 132-145.

(2) *Vlaamsch Neerlandicus op den uitkijk*, in *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1935, p. 1045-1054.

(3) *Het Nederlandsch Woordenboek van de twintigste Eeuw*, in *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde*, 1938, p. 781-799.

zijn, maar ook de dialektwoorden, vakwoorden en andere groepwoorden zouden moeten worden opgenomen. Ook spelling- en uitspraakvarianten zouden recht hebben op een plaats. Nadrukkelijk wees prof. Blancquaert er ook op, dat alle voorbereidende ondernemingen op een zelfde einddoel dienden te worden gericht en alle werk in een gezamenlijke onderneming moest worden beproefd. De voorbereiding van het groots opgevatte moderne woordenboek zou op zeer brede basis en in nauwe samenwerking, ook tussen Noord en Zuid, moeten geschieden. Misschien zal prof. Blancquaert niet allen overtuigd hebben, omdat ze zijn plannen te utopistisch beschouwden. Maar de huidige moderne apparatuur, die het mogelijk maakt in een ontstellend vlug tempo massa's materiaal te verzamelen, heeft perspectieven geopend, waardoor het ideale woordenboek zoals prof. Blancquaert het geschetst heeft, misschien toch nog werkelijkheid wordt.

In de verheffing van de kultuur in Vlaanderen heeft prof. Blancquaert een zeer groot aandeel gehad. Het dialectonderzoek in ons land en ook in Nederland heeft hij op nieuwe banen gebracht, vooral door de Reeks Nederlandse Dialektatlassen, die, eenmaal voltooid, voor het vergelijkend onderzoek van de dialekten in het Nederlands een onschatbare bron en hulp zal zijn.

Ook als docent heeft prof. Blancquaert een niet te overschatten invloed uitgeoefend op zo vele Gentse germanisten. De jonge student voelde zich zeker niet altijd op zijn gemak tegenover de professor, die uiterlijk steeds kalm, maar ook met een strenge blik, beredeneerd en systematisch doceerde. Meer dan eens werd aan een of andere student een vraag gesteld, wat de professor de gelegenheid bood zijn toehoorders te leren kennen. Kon het antwoord niet bevredigen, dan werd dat niet te duidelijk getoond. Uitbranders gaf prof. Blancquaert niet. Steeds

probeerde hij de student te helpen, maar dat gebeurde altijd met zeer rechtvaardige objectiviteit. Wie door zijn werk met prof. Blancquaert meer in rechtstreeks contact kwam, leerde beseffen hoe begrijpend zijn leermeester stond tegenover allerlei moeilijkheden van de jongere. Hoevelen heeft hij niet een hart onder de riem gestoken, door het rustig vertrouwen dat hij inboezemde en tevens door zijn eigen voorbeeld van onverzwakte werkkraft.

Om het uitgebreide en belangrijke werk van de geleerde Blancquaert en de warme dankbare sympathie die de vele oud-studenten voor hun professor voelen, is het leven van professor Blancquaert rijk en vruchtbaar geweest. In hem verliest de Vlaamse wetenschappelijke wereld een pionier, wiens werk de verdere ontwikkeling en bloei van de dialectologie heeft mogelijk gemaakt.

V. F. VANACKER.

